כאן בגזילה קיימת כאן בשאין גזילה קיימת והא אבנט דגזילה קיימת היא מאי אבנט דמי אבנט וכל היכא דגזילה קיימת לא עבוד רבנן תקנתא והרי מריש דגזילה קיימת היא ותנן א)על המריש הגזול שבנאו בבירה שיטול דמיו מפני תקנת השבים שאני התם דכיון דאיכא פסידא דבירה שויוה רבנן כדליתא: גזל פרה מעוברת וילדה וכו': ב)תנו רבנן הגוזל רחל (א) ונגזה פרה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי רבי מאיר ג)ר' יהודה אומר גזילה חוזרת בעיניה רבי שמעון אומר רואין אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף איבעיא להו מאי טעמיה דרבי מאיר (ב) משום דקסבר שינוי במקומו עומד או דילמא בעלמא שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קנים למאי נפקא מינה להיכא דכחשא מכחש תא שמע ד)גזל בהמה והזקינה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזילה רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך ואילו בהמה כשעת הגזילה ואי סלקא דעתך סבר רבי מאיר שינוי במקומו עומד אפי' בהמה נמי אלא לאו ש"מ קסבר ר' מאיר שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קנים אמרי רבי מאיר לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי שינוי אין קונה ואפילו בהמה נמי אלא לדידכו דאמריתו שינוי קונה אודו לי מיהת בעבדא דכמקרקעי דמי ה)וקרקע אינה נגזלת ואמרי ליה רבנן לא עבדא כמטלטלי דמי ת"ש ו)לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר' מאיר אומר נותן לו דמי צמרו דמי צמרו אין דמי צמרו ושבחו לא ואי סלקא דעתך סבר רבי מאיר שינוי אין קונה דמי צמרו ושבחו בעי למיתב ליה אלא לאו ש"מ קסבר ר"מ שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קנים שמע מינה איכא דאמרי הא לא איבעי לן מדאפיך רב ותני גזל ז)פרה והזקינה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזילה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך ודאי לרבי מאיר שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קנים ליה כי קא איבעי לן הכי איבעי לן כי קא קנים במזיד אבל בשוגג לא קנים או דילמא אפי' בשוגג נמי קנים תא שמע ח)חמשה גובין מן המחוררין ואלו הן א)פירות ב)ושבח פירות ג)והמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו וגט חוב שאין בו אחריות וכתובת אשה שאין בה אחריות מאן שמעת ליה דאמר ט)אחריות לאו טעות סופר הוא רבי מאיר וקתני פירות ושבח פירות שבח פירות היכי דמי י)כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה

גובה

גזילה קיימת. חייב להחזירה: **והא אבנט דגזילה קיימת הוא.** ועליו נשנית תקנה שבימי רבי שלא להחזירו: **ועל המריש.** במסכת גיטין. מריש קורה: **משום פסידא דבירה שויוה רבנן כדליתא.** ומיהו דמי בעי לאהדורי הואיל וגזילה קיימת בבירה: **משלם אותה ואת גיזותיה** (ג). כל מה שנטל ממנה ומה שהשביחה: **גזילה חוזרת בעיניה.** כמות שהיא עכשיו ריקנית יחזירנה והדר משלם דמי גיזות ועובר כמו שהיה בשעת הגזילה ולא שבח הגיזה שהשביחה אצלו ולא שבח הולד דלא קנים רבי יהודה אבל דמים שבשעת הגזילה משלם דליכא למאן דאמר כל הגזלנים כדי משעת הגזילה ישלמו: **רואים אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף.** משעת הגזילה ומשלם דמים כשעת הגזילה. ולקמן [ע"ב] מפרש במאי פליגי ר' יהודה ור"ש: **קנסא קנים.** שלא יהא חוטא נשכר בגזילה ליטול את השבח: **ונפקא מינה.** להיכא דלא השביחה אלא כחשה אי אמרת טעמא משום דשינוי במקומו עומד כחשה נמי הדר כדאיתא השתא ואי טעמא משום קנס' הוא ושינוי קני משלם כדמעיקר' י)(היכא דליכא קנסא ה"נ איכא שינוי ומשלם כמעיקרא): **והזקינה.** לאשתני לגריעותא והיינו כחשה: **בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך.** דעבדא כמקרקעי דמי וקרקע הדרא בעינה ואינה נגזלת לקנות לגזלן בשינוי ולהיות ברשותו: **דמי צמרו.** כדמעיקרא ואע"פ דמהשתא שוי טפי לצריכים לצמר אדום: **והכא קנסא קא קנים.** במתני' ונצבע דלאו גזלן הוא ולאו חוטא הוא לא קנים דהא שוגג הוא: **מדאפיך רב.** לקמן בפרקין (דף ק:): **בשוגג.** כגון לוקח שלקח מגזלן והשביחה ולא ידע שהיא גזולה: **מן המחוררין.** מנכסים בני חורין ולא מנכסים משועבדים: **פירות ושבח פירות.** תנן במסכת גיטין (דף מח:) אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות מנכסים משועבדים מפני תקון העולם הפסד לקוחות. אכילת פירות ושבח קרקעו' מפרש להו בשנים אוחזין (ב"מ ד' יד:): **גט חוב.** שטר חוב: **שאין בו אחריות.** שלא שיעבד לו לוה בשעת הלואה את נכסיו ולא כתב לו כל נכסי אחראין לך לפרוע מלוה זה: **לאו טעות סופר הוא.** ואינו גובה מנכסי' משועבדים ולא אמרינן אין לך אדם המלוה מעותיו בלא שעבוד נכסי לוה והסופר טעה ולא כתב בו אחריות אלא דוקא אזלינן בתר שטר: **רבי מאיר.** בשנים אוחזין (שם דף יג:) מצא שטרי חוב אין בהן אחריות נכסים יחזיר לפי שאין ב"ד נפרעין מהן: **כשהוא גובה.** הלוקח חוזר על הגזלן שהנגזל בא ונוטל שדהו כמות שהוא והלוקח חוזר על הגזלן שמכרה לו באחריות:

גובה

כאן בגזילה קיימת. תימה רועים מאי גזלה קיימת איכא וי"ל דאיירי ברועה בהמה של אחרים וגנב מהן גיזה וחלב ולאו משום דחשוד להרעות בשדות של אחרים דכיון שאין הבהמה שלו אין אדם חוטא ולא לו כדאמר בפרק קמא דבבא מציעא (דף ה:):

ב)**משלם** דמי פרה העומדת לילד. (ד) וכל שבח שמשעת גזלה עד שתלד [א] לגזלן:

חמשה גובין מן המחוררים. אע"ג דתנא מניינא תנא ושייר הנך דתנן בהניזקין (גיטין דף מח: ושם נ:) אין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם והתם נמי שייר המקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו וגט חוב שאין בו אחריות ומהכא קשה לשמואל דאמר בפ"ק דב"מ (דף יג.) אומר היה ר"מ שטר חוב שאין בו אחריות נכסים אין גובה לא מנכסים משועבדים ולא מבני חורין והכא משמע דגבי מבני חורין ומיהו בלאו הכי איתותב שמואל התם מברייתא אחריתי ויש לדחות דשמואל הוה מפרש שאין בו אחריות היינו שמפורש שלא קבל עליו אחריות והא דמוקי לה הכא כר"מ משום דלכאורה כוותיה אתיא:

מאן שמעת ליה דאמר אחריות לאו טעות סופר כו'. וא"ת [ב] בלאו האי טעמא ה"מ למפרך מאן שמעת ליה דקנים ר"מ וש"מ דבשוגג קנים ואז לא הוה צריך לאתויי ברייתא אלא מתני' דהניזקין (גיטין דף מח: ושם) דאין מוציאין לאכילת פירות וי"ל דמכאן זה לא ה"מ לאוכוחי דאתיא כר"מ דהא רבי יהודה נמי מלינן למימר דקנים לרב זביד דאמר דלרבי יהודה שבח שעל גבי הגזילה הוי דנגזל אע"ג דנשתנית ע"י כגון נטענה או נתעברה אצל גזלן והאי שבח שהשביח הלוקח היינו נמי שבח שעל גבי הגזילה ויקנום בו ר' יהודה כמו בההיא דלקמן (ע"ב) לרב זביד ואע"ג דכי נוקי לה נמי כרבי יהודה אכתי מלי לאוכוחי דהשתא ר' יהודה דלא קנים ליה כולי האי קנים בשבח זה שע"ג קרקע ר"מ דקנים טפי לא כ"ש מכל מקום טפי ניחא ליה לאוכוחי מר' מאיר גופיה ר"י:

ג)**דאתא** בעל ארעא ושקיל ארעא ושבחא ש"מ בשוגג נמי קנים. ה"מ לשנויי דבשבח היתר על היציאה מיירי דההוא לא הוה קנס דכיון דקרקע אין נגזלת ברשותיה דמריה אשבחיה ולא דמי למטלטלי ואפילו לשמואל דאמר בפ"ק דב"מ (דף יד: ושם) דלוקח מגזלן לית ליה שבחא איכא לאוקמי כגון שקנו מידו כדאמר התם אלא דבלאו הכי משני שפיר [ג] אבל ליכא למימר דהתם שבח משמע הכל בין כנגד היציאה בין מה שיתר על היציאה דהא התם גבי פלוגתא דרב ושמואל במוכר שדה לחבירו ונמלאת שאינה שלו דפליגי אם יש לו שבח אם לאו היינו ע"כ בשבח היתר על היציאה דיציאה למה לא יטול מן הנגזל מי גרע מיורד בשדה חבירו שלא ברשות ועוד דעדיפא מיניה משנינן בפ' מי שמת (ב"ב דף קמ:) מאי שבח חצי שבח ומיהו המקשה ודאי ס"ד דטריף כל השבח אף שכנגד היציאה ולפי סברתו הא דתניא בפ"ק דב"מ (דף טו.) אם השבח יותר על היציאה נוטל השבח מבעל הקרקע והיציאה מב"ח ואוקמינן בגזול ונגזל לא אתיא כר' מאיר דלר"מ אפי' יציאה מנגזל לית ליה משום דקנים א"נ יש לחלק דהתם איירי בלא ידע שהיא גזולה דבשוגג כי האי לא קנים:

דילמא

מסורת הש"ס

א) לעיל סו: גיטין נה. [עדיות פ"ז מ"ט], ב) ב"מ מג: ע"ש, ג) [עי' תוס' ע"ז ו. ד"ה ר"מ], ד) לקמן צו: ב"מ ק., ה) [סוכה ל: לא.], ו) לקמן ק: וש"נ, ז) גי' רש"ל בהמה, ח) כתובות נא., ט) [שם וב"ב קמט:], י) רש"ל מוחק זה, כ) [שייך למתני' בדף לג:], ל) שייך לע"ב.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ת"ר הגוזל רחל ונגזה וילדה כצ"ל ותיבת פרה נמחק: (ב) שם משום דקסבר שינוי במקומו עומד. בע"ז מו ע"א משמע דילדה לא מקרי שינוי כלל. (והשאר חסר): (ג) רש"י ד"ה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה כו' כצ"ל: (ד) תוד"ה משלם כו' וכל שבח. וכ"כ האשר"י וע"ש שהאריך:

◆

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה משלם כו' לגזלן (רשום קו על תיבת לגזלן). נ"ב לנגזל כצ"ל דלא כרא"ש: [ב] ד"ה מאן כו' וא"ת כו'. נ"ב אבל להרמב"ם ניחא דס"ל דוקא לאחר יאוש לר"י וקרקע אין לה יאוש דר"י ס"ל דשינוי אינו קונה כאן והמס"ל ק"ב ב ח"ם מ"ש לצבוע כו' ואולי לשיטתייהו (ועבהגר"א סימן שנ"ד ס"ק א'): [ג] ד"ה דאתא כו' אבל ליכא למימר כו'. נ"ב אבל הרי"ף והרמב"ם מפרשים הכל בשבח דממילא וניחא דהתם שבח משמע כל השבח ולכן לא פריך לר"י משום דלדידיה לא קני אלא לאחר יאוש בשבח דממילא כנ"ל:

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ט מהל' גזילה הל' ז ופ"א מהלכות מלוה הלכה א סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שעב סעי' א:

יח ב מיי' וסמג שם טור ש"ע ח"מ שעב סעי' א וסי' קטו סעי' א:

יט ג מיי' פכ"ג מהל' אישות הלכ' יח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' קיד סעיף ד:

כ ד מיי' פ"ט מהלכות גזילה ואבידה הלכה ו סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שעג סעיף א:

◆

מוסף רש"י

על המריש. קורה, ותקנות השבים ומפורש במסכת גיטין (לעיל סו:). **בבירה.** בית גדול (גיטין נה.). **מפני תקנת השבים.** שאם אתה מצריכו לקעקע בירתו ולהחזיר מריש עצמו ימנע מלעשות תשובה (שם). **בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך.** דהקרקע דמי וברשותיה דמריה קיימי (לקמן צו.) דקיימא לן קרקע אינה נגזלת וכל מקום שהיא ברשות בעליה עומדת ועבד כמקרקעי דמי ואינו נגזל להיות נקנה לגזלן לשלם דמים, הילכך כי אוקין ברשותיה דמריה אוקין (ב"מ ק:). **וקרקע אינה נגזלת.** כלומר אינה קנויה לגזלן בשום יאוש, דלעולם מוחזקת בעליה היא, דמקראי נפקא לן בהגוזל בתרא (קיז:) (סוכה ל:). **נותן לו דמי צמרו.** קני בשינוי לר"מ ולא יהיב ליה אלא דמי צמרו (לקמן ק:) כדמים שאמר לנו נמכר בשוק, דקניה בגזלו לשלם כשעת הגזילה (ב"מ עח:) דמי צמר לבן כמו שמסר לו, דקניה בשינוי ונתחייב מעות (שם קיז:) נותן לו לבע זה דמי צמר לבן כבתחילה אם ירצה, דסבירא ליה לר"מ כל המשנה מדעת בעליו נקרא גזלן ונוטל הצמר לעצמו אע"פ שהוא מעולה עכשיו כדמים (ע"ז ז.) אבל לא דמי שבחו, או זה יתן שכרו משלם ויקח הצמר (לקמן ק:). **גובין מן המחוררין.** מנכסי בני חורין לבד, אם יש נכסים בני חורין אבל המחייב נגבין, ואם לאו אין נגבין מן המשועבדים (כתובות נא:). **פירות ושבח פירות.** כדתנן במס' גיטין (מח:) אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם, ובשנים אוחזין בטלית (יד:) מפרש לאכילת פירות ולשבח קרקעות כיצד, הרי שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה בדין מתחת יד הלוקח עם שבח שהשביח הלוקח גובה ונכיר ועם פירות שבה, שהנגזל טורפה ממנו, כשהוא חוזר על המוכר שמכרה לו באחריות גובה קרן מנכסים משועבדין ושבח מנכסים בני חורין ולא מן המשועבדין, מפני תיקון העולם, לפי שאין קצובין ואין הלוקח יודע כמה להזהר (כתובות נא.). **והמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו.** אף הוא אין גובה מן המשועבדים, לפי שאין קצובין ואין כתובים, והא דתנן בהשולח (כתובות קא:) והיא ניזונת מנכסים משועבדין מפני שהיא כבעלת חוב, מוקמינן לה התם כשקנו לה מידו, דהתם קנין למחיה עומד (שם נא.).